
Helena ŠTIMAC RADIN

IZVJEŠTAVANJE
REPUBLIKE HRVATSKE O
PRIMJENI KONVENCIJE
UN-a O UKLANJANJU
SVIH OBLIKA
DISKRIMINACIJE ŽENA

Republika Hrvatska postala je državom strankom Konvencije UN-a o uklanjanju svih oblika diskriminacije žena notifikacijom o sukcesiji od 8. listopada 1991. godine te se time obvezala na primjenu načela i standarda sadržanih u Konvenciji, kao i na redovito dostavljanje izvješća o napretku ostvarenom u njenoj primjeni. Sukladno članku 18. Konvencije, države stranke dužne su glavnom tajniku UN-a redovito podnositi izvješća o zakonodavnim, sudskim, upravnim i drugim mjerama donesenim radi primjene njenih odredaba kako bi ih Odbor za uklanjanje diskriminacije žena mogao razmotriti.

Konvencija o uklanjanju svih oblika diskriminacije žena međunarodni je ugovor te je, prema članku 140. Ustava Republike Hrvatske, dio unutarnjega pravnog poretka i po pravnoj snazi iznad zakona. Njeno dosljedno i sustavno provođenje trajni je izazov svim zemljama potpisnicama s ciljem bržeg unapređivanja, promicanja i sprečavanja kršenja ljudskih prava žena diljem svijeta. U ovom ću tekstu ukratko podsjetiti na historijat procesa izvještavanja o primjeni Konvencije u Republici Hrvatskoj te ću opisati aktivnosti koje Ured za ravnopravnost spolova Vlade Republike Hrvatske provodi kako bi podigao razinu znanja o konvencijskim standardima.

IZVJEŠTAVANJE REPUBLIKE HRVATSKE O PRIMJENI KONVENCIJE

Inicijalno izvješće, predstavljeno 1998. godine, podneseno je Odboru 1994. godine za razdoblje od 1990. do 1994. godine. Izaslanstvo Vlade Republike Hrvatske obavijestilo je UN-ov Odbor o napretku postignutom u navedenom razdoblju, uključujući osnivanje prvog institucionalnog mehanizma za ravnopravnost spolova u Republici Hrvatskoj 1997. godine – Povjerenstva Vlade Republike Hrvatske za pitanja jednakosti, kao i o donošenju prve Nacionalne politike za promicanje jednakosti, koja je sli-

jedila strukturu Pekinške deklaracije i Platforme za djelovanje.

Zaključkom Vlade Republike Hrvatske od 27. ožujka 2003. godine, za izradu Drugog i trećeg periodičnog izvješća bio je zadužen Ured za ljudska prava Vlade Republike Hrvatske. U listopadu 2003. godine to je izvješće proslijeđeno Odboru, pokrivajući razdoblje od 1995. do 2003. godine. Ured za ravnopravnost spolova, osnovan u ožujku 2004. godine, izradio je dodatne odgovore i dostavio ih Odboru u rujnu iste godine. Sljedeće godine predvodila sam hrvatsko izaslanstvo koje je, uključujući i predstavnike/ice Ureda za nacionalne manjine Vlade Republike Hrvatske, Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa, Ministarstva vanjskih poslova i europskih integracija te Ministarstva zdravstva i socijalne skrbi, na 32. zasjedanju Odbora, 18. siječnja 2005. godine, na 673. i 674. sjednici (CEDAW/C/CRO/2-3), predstavilo Izvješće. Struktura izvještavanja, uz uvodno izlaganje, slijedila je uobičajenu proceduru odgovaranja članova/ica izaslanstva na brojna pitanja članova/ica Odbora, pri čemu se po učestalosti izdvajao velik broj pitanja posvećenih društvenom položaju Romkinja.

Na istoj sjednici razmatrana su i izvješća Laosa, Samoe, Alžira, Gabona, Italije, Paragvaja i Turske. Cjelokupan tekst Izvješća, uz dodatne odgovore i sažetak sjednice na hrvatskom i engleskom jeziku, dostupan je na web-stranicama Ureda za ravnopravnost spolova (www.ured-ravnopravnost.hr) te na službenim stranicama UN-a (www.un.womenwatch/cedawdaw/cedaw/32sess.htm).

U preporukama, odnosno Zaključnim komentarima Odbora na podneseno Izvješće, uz pozitivne ocjene o zakonodavnim i institucionalnim promjenama u Republici Hrvatskoj u promatranom razdoblju, istaknuta su i glavna područja zabrinutosti. Od Republike Hrvatske je zatraženo da u sljedećem izvješću usmjeri pozornost na određena kritična područja. Takva su područja: dostavljanje više podataka o položaju žena pripadnica nacionalnih manjina i žena s invaliditetom; osiguranje brze, dosljedne i učinkovite primjene antidiskriminacijskog zakonodavstva; upoznavanje sudaca, osoblja odgovornog za provedbu zakona, poslodavaca i pravnika s reformom zakonodavstva; unapređivanje statističkih podataka razvrstanih po spolu; analiza utjecaja politika i programa usmjerenih ka uklanjanju diskriminacije žena; kadrovske i financijske jačanje Ureda za ravnopravnost spolova Vlade Republike Hrvatske radi učinkovitijeg provođenja njegova mandata; bolja koordinacija i suradnja među različitim mehanizmima za ravnopravnost spolova kao i suradnja s civilnim društvom; osiguravanje jednakih mogućnosti za žene i muškarce na

tržištu rada; uklanjanje diskriminacije Romkinja u zapošljavanju, obrazovanju, sudjelovanju u javnom životu i odlučivanju, zdravstvenoj zaštiti i stjecanju prava na državljanstvo; provedba Zakona o zaštiti od nasilja u obitelji i donošenje Nacionalne strategije za zaštitu od nasilja u obitelji; uklanjanje stereotipa o spolnim ulogama u nastavnim planovima i programima te udžbenicima; potreba educiranja nastavnoga kadra o pitanjima ravnopravnosti spolova; povećanje zastupljenosti žena u strukturama lokalnih vlasti; jačanje napora u borbi protiv trgovanja ženama i djevojčicama te na suzbijanju iskorištavanja žena prostitucijom, uključujući primjenu Operativnog plana za suzbijanje trgovine ljudima.

Ovdje je potrebno istaknuti da su sve ove preporuke u cijelosti uključene kao prioritetni ciljevi s pripadajućim operativnim mjerama u Nacionalnu politiku za promicanje ravnopravnosti spolova 2006. – 2010. (NN 114/06), čime je jasno iskazana politička opredijeljenost za poduzimanje daljnjih koordiniranih akcija usmjerenih prema provedbi Konvencije na način učinkovitijeg prevladavanja svih onih zapreka koje onemogućuju bržu promjenu društvenih odnosa vezanih uz uspostavljanje ravnopravnosti spolova ne samo *de jure* već i *de facto*. Ilustrativna je i rečenica kojom počinje Nacionalna politika, prije svega zato što nedvosmisleno definira problem i istodobno potvrđuje bit Konvencije izraženu u njenu prvom članku koji sadrži definiciju diskriminacije žena. Prihvaćajući Nacionalnu politiku, Hrvatski je sabor potvrdio to načelo određivši je kao “osnovni strateški dokument Republike Hrvatske koji se donosi s ciljem uklanjanja diskriminacije žena i uspostavljanja stvarne ravnopravnosti spolova provedbom politike jednakih mogućnosti”. Dodatno, sadržaj Konvencije izričito potvrđuje i naš Zakon o ravnopravnosti spolova (NN 82/08, 116/08) prema kojemu se “odredbe Zakona ne smiju tumačiti niti primjenjivati na način koji bi ograničio ili umanjio sadržaj jamstava o ravnopravnosti spolova koja izvire iz općih pravila međunarodnog prava” i eksplicite Konvencije Ujedinjenih naroda o uklanjanju svih oblika diskriminacije žena (čl. 4. Zakona, NN 82/08).

U tijeku je izrada Četvrtog i petog periodičnog izvješća za prošlo petogodišnje razdoblje u kojemu će Ured za ravnopravnost spolova, kao nositelj njegove izrade, iscrpno izvijestiti o postignutom napretku, brojnim poduzetim mjerama i aktivnostima vezanim uz primjenu Konvencije, a odgovorit će i na sve preporuke sadržane u Zaključnim komentarima Odbora uz detaljniji prikaz statističkih podataka nego što je to prije bio slučaj. Izvijestit ćemo i o donošenju novih antidiskriminacijskih zakona, napretku u osnaživanju institucionalnih mehanizama na nacionalnoj

i lokalnoj razini, kao i o provedbi mnogih drugih mjera vezanih uz suzbijanje nasilja nad ženama, povećanje političke participacije žena na posljednjim lokalnim izborima i drugim akcijama koje poduzima Vlada Republike Hrvatske usmjerenim ka jačanju svijesti javnosti i suzbijanju rodni stereotipa u različitim područjima.

Za potrebe tog izvješća prikupljeno je više od 250 stranica priloga mjerodavnih tijela državne uprave. No, prema najnovijim smjernicama i uputama UN-a za izvještavanje o međunarodnim ugovorima u području ljudskih prava, odnosno posebnim i periodičnim dokumentima, Izvješće ne bi trebalo prelaziti više od 40 stranica teksta.

AKTIVNOSTI USMJERENE NA UPOZNAVANJE JAVNOSTI S KONVENCIJOM

Odbor za uklanjanje diskriminacije žena u svojim je Zaključnim komentarima na Drugo i treće periodično izvješće zatražio i njihovu široku diseminaciju, kao i diseminaciju Konvencije i njena Fakultativnog protokola, koji je Hrvatska ratificirala 2001. godine.

Ured za ravnopravnost spolova kontinuirano i sustavno poduzima različite aktivnosti kako bi najširu javnost upoznao s Konvencijom, dajući joj potreban publicitet i s ciljem unapređivanja pristupa informacijama o stajalištima i preporukama UN-ova Odbora za uklanjanje diskriminacije žena. Nedugo nakon osnivanja Ureda, potkraj 2004. godine u nakladi od 2000 primjeraka tiskana je studija pod nazivom *Kratak vodič kroz CEDAW – Konvenciju o uklanjanju svih oblika diskriminacije žena i njezinu primjenu u Republici Hrvatskoj*. Vrijednost tog zbornika radova, koji je sve do danas izuzetno tražen, proizlazi iz nekoliko važnih razloga. Prije svega, on sadrži novi prijevod Konvencije, ali i najvažnije prateće dokumente Konvencije, usporedan prikaz njene primjene u drugim zemljama članicama UN-a, a uz naš Zakon o ravnopravnosti spolova uvrstili smo, zbog sinergijskog učinka, i Nacionalno izvješće o provedbi ciljeva Milenijske deklaracije. Nadalje, studija sadrži i važne autorske tekstove o primjeni Konvencije u Republici Hrvatskoj vodećih predstavnica institucionalnih mehanizama za provedbu politike ravnopravnosti spolova, ali i predstavnica nevladinih udruga, pokrivajući teme u rasponu od prikaza djelovanja pojedinih mehanizama do terminološkog zahvaćanja u jezik kao ogledalo rodne nejednakosti. *Kratak vodič kroz CEDAW* javno je promoviran povodom obilježavanja 25. obljetnice donošenja Konvencije u organizaciji tadašnje Koordinacije za ostvarivanje ustavnog načela o ravnopravnosti spolova.

Drugo izdanje Konvencije i Fakultativnog protokola tiskano je 2006. godine prije svega radi upoznavanja javnosti sa Zaključnim komentarima UN-ova Odbora za uklanjanje diskriminacije žena donesenim povodom razmatranja Drugog i trećeg periodičnog izvješća Republike Hrvatske, ali i zbog stalne potražnje za tekstom Konvencije. U to izdanje uvrstili smo i cjelovito tiskovno priopćenje Odbora iz kojega je potpuno razvidan tijek predstavljanja Izvješća, odnosno pitanja i odgovori hrvatskog izaslanstva, prije svega radi same transparentnosti s obzirom na to da smo nerijetko bili suočeni s netočnim, proizvoljnim, a katkad i tendencioznim interpretacijama pojedinih predstavnica nevladinih udruga i medija.

Treće izdanje Konvencije Ured za ravnopravnost spolova tiskao je 2009. godine i javno ga predstavio na obilježavanju 30. obljetnice Konvencije UN-a o uklanjanju svih oblika diskriminacije žena koje smo organizirali u suradnji s Programom Ujedinjenih naroda za razvoj (UNDP Hrvatska) u prosincu iste godine. Ta se obljetnica obilježila provođenjem brojnih aktivnosti diljem svijeta, što je detaljno prikazano na web-stranici Razvojnog fonda Ujedinjenih naroda za žene – UNIFEM-a (http://www.unifem.org/cedaw30/events_calendar) – na kojoj je uvrštena i informacija o svečanosti obilježavanja u Republici Hrvatskoj. Ono je imalo obilježje konferencije, koju je otvorila predsjednica Vlade Republike Hrvatske gđa Jadranka Kosor i na kojoj se, uz nazočnost brojnih predstavnika/ica tijela državne uprave, nevladinih udruga i medija, raspravljalo o uspjesima i izazovima u primjeni Konvencije općenito, kao i o njejoj primjeni u suzbijanju diskriminacije žena u Hrvatskoj.

Kao primjer dobre prakse potrebno je spomenuti i važnost regionalne razmjene iskustava o izvještavanju o primjeni Konvencije, primjerice moje sudjelovanje na tematskim konferencijama u Beogradu i Podgorici 2007. godine te sudjelovanje direktorice Uprave za rodnu ravnopravnost Ministarstva rada i socijalne skrbi Republike Srbije i direktorice Agencije za ravnopravnost spolova Bosne i Hercegovine u Zagrebu 2009. godine na obilježavanju tridesete obljetnice u Hrvatskoj.

Sva navedena izdanja tiskali smo u ukupnoj nakladi od 6000 primjeraka. Publikacije su dostupne javnosti i u elektroničkom obliku na internetskim stranicama Ureda.

Sve ove godine bilježimo veliko zanimanje različitih sudionika za dostavu primjeraka Konvencije UN-a o uklanjanju svih oblika diskriminacije žena te ih redovito distribuiramo Vladinim dužnosnicima/cama, političarima i političarkama, parlamentarcima/kama te ženskim i drugim udrugama za ljudska prava. O Konvenciji se raspravlja

na seminarima i tribinama pa držim da su sve te aktivnosti Ureda značajno pridonijele podizanju svijesti o važnosti i obvezi primjene Konvencije i njenoj komplementarnosti s nacionalnim zakonodavnim i strateškim dokumentima. Govoreći nedavno o Konvenciji, glavni tajnik UN-a naveo je da je riječ o vrlo praktičnom dokumentu koji konkretno propisuje što zemlje moraju činiti na nacionalnoj razini kako bi se postigla ravnopravnost žena te istaknuo da napredak nije automatski, nego zahtijeva velik napor i predanost da bi se postigle potrebne promjene u društvu.

Unatoč tome što je velik dio odredaba Konvencije u Hrvatskoj proveden ili je u postupku provođenja, još postoje različita i vrlo značajna kritična područja koja zahtijevaju daljnje akcije.

ZAKLJUČAK

Interdisciplinarna analiza stanja ljudskih prava žena 30 godina nakon donošenja Konvencije, što je bila i tema međunarodne konferencije na koju se Zbornik odnosi, trajni je proces i nezaobilazno oruđe za trasiranje budućih mjera, a posebno je značajno da se uz institucionalne mehanizme i nevladine udruge istakne uloga, značenje i doprinos znanstvenih institucija i rodnih istraživanja. Upravo je iz tog razloga Ured za ravnopravnost spolova podržao, suorganizirao i ostvario uspješnu suradnju s Institutom društvenih znanosti Ivo Pilar u pripremi ove važne konferencije.